

listopad-grudzień

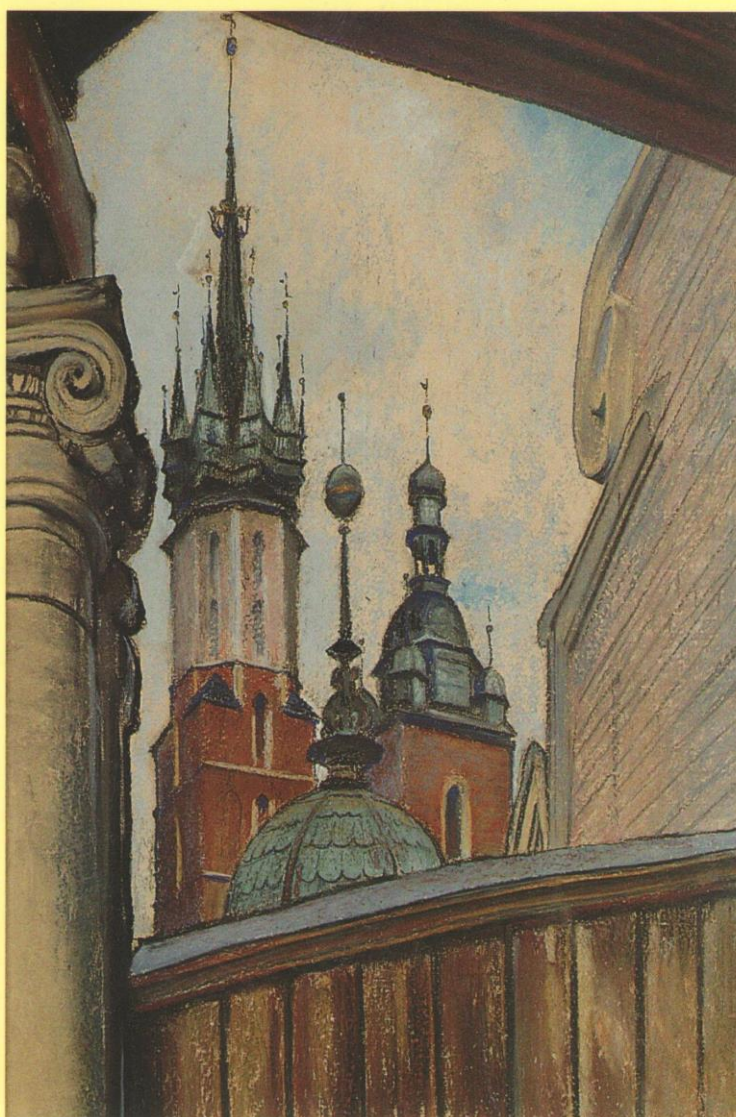
11-12/2007

PALESTRA

Pismo Adwokatury Polskiej

---

dr Andrij Kosyło
adwokat (Łuck, Ukraina)

Licencje prawnicze na Białorusi – przykład dla Polski?

Według regulacji zawartych w prawie białoruskim pomoc prawną na Białorusi mogą świadczyć dwa rodzaje podmiotów: adwokaci oraz prawnicy posiadający licencję Ministerstwa Sprawiedliwości.

Adwokaci na Białorusi świadczą pomoc prawną w maksymalnie szerokim zakresie, w szczególności poprzez udzielanie porad prawnych, sporządzanie opinii prawnych i dokumentów prawnych, występowanie przed urzędami i sądami we wszystkich kategoriach spraw. Białoruskie przepisy o adwokaturze nie przewidują żadnych ograniczeń co do zakresu świadczonej przez nich pomocy prawnej¹.

Inaczej wygląda zakres pomocy prawnej świadczonej przez prawników posiadających licencje Ministerstwa Sprawiedliwości. Zakres usług prawnych świadczonych przez tę grupę prawników dotyczy dokonywania czynności prawnych na rzecz osób prawnych oraz osób fizycznych-przedsiębiorców². Tak więc zakres pomocy prawnej świadczonej przez prawników posiadających licencję Ministerstwa Sprawiedliwości jest węższy od zakresu pomocy prawnej świadczonej przez adwokatów. Prawnikiem posiadającym licencję prawniczą nie może występować przed sądem cywilnym ani karnym, nie może także występować jako obrońca w sprawach o wykroczenia. Jego zastępstwo procesowe sprowadza się tylko do występowania przed sądem gospodarczym.

Ciekawym jest to, że przepisy prawa białoruskiego przewidują ostre restrykcje za świadczenie pomocy prawnej przez osoby nieposiadające statusu adwokata bądź nieposiadające licencji prawniczej. W szczególności jest to odpowiedzialność administracyjna (za popełnienie wykroczenia) lub karna (za popełnienie przestępstwa)³. Za świadczenie pomocy prawnej przez osobę niebędącą wpisaną na listę

---

¹ Закон Республики Беларусь об адвокатуре от 15 июня 1993 г. «Ведомости Верховного Совета Республики Беларусь», 1993, № 20; Закон от 6 июля 1998 г. № 176-3, «Ведомости Национального Собрания Республики Беларусь», 1998, № 28; Закон от 30 апреля 2003 г. № 193-3, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2003, № 53; Закон от 26 июня 2006 г. 137-3, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2006, № 107.

² Zgodnie z Zasadami przyznawania licencji na świadczenie usług prawnych zatwierdzonych Postanowieniem Rady Ministrów Republiki Białoruś z dnia 20 października 2003 r., świadczenie usług prawnych przez prawników posiadających licencję Ministerstwa Sprawiedliwości, polega na odpłatnym świadczeniu usług związanych z podjęciem, działalnością i zaprzestaniem działalności osób prawnych, działalności gospodarczej osób fizycznych, w tym, także udzielanie porad prawnych, sporządzenie i analiza (ekspertyza) dokumentów, występowanie w interesach zleceniodawcy przed sądami gospodarczymi. (Положение о лицензировании деятельности по оказанию юридических услуг, Утверждено Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 20 октября 2003 г. № 1363, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2003, № 121, с. 35).

³ W białoruskiej terminologii prawniczej termin „wykroczenie” określany jest przez „przestępstwo administracyjne”, a „kodeks wykroczeń” – „kodeks przestępstw administracyjnych”. Zgodnie z art. 127 Kodeksu wykroczeń Republiki Białoruś, działalność przedsiębiorcza, prowadzona bez rejestracji państwowej lub bez specjalnego zezwolenia (licencji), gdy takie zezwolenie (licencja) jest konieczne, lub z naruszeniem reguł i zasad prowadzenia rodzajów działalności, przewidzianych w specjalnych zezwoleniach (licencjach) – zagrożona jest karą pieniężną i przypadkiem dochodu otrzymanego z takiej działalności, a także pozbawieniem prawa prowadzenia takiej działalności. (Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях от 21 апреля 2003 г. № 194-3, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2003, № 63, с. 31).

adwokatów bądź nieposiadającą licencji prawniczej prawo białoruskie przewiduje karę nawet do siedmiu lat pozbawienia wolności⁴.

Instytucja licencji w prawie białoruskim jest odpowiednikiem instytucji zezwoleń i koncesji w polskim prawie o swobodzie działalności gospodarczej⁵. Podobnie i w prawie białoruskim, ustawodawca zdecydował, że niektóre rodzaje działalności mogą być wykonywane tylko po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia – w prawie białoruskim określanego jako licencja. Listę takich rodzajów działalności zawierają Zasady przyznawania licencji na wykonywanie poszczególnych rodzajów działalności zatwierdzone Dekretem Prezydenta Republiki z dnia 14 lipca 2003 r. Zgodnie z tym aktem prawnym, do rodzajów działalności, które mogą być prowadzone tylko po uzyskaniu odpowiedniej licencji należą również i usługi prawne⁶.

Tryb przyznawania licencji prawniczych został uregulowany w Zasadach przyznawania licencji na świadczenie usług prawnych zatwierdzonych Postanowieniem Rady Ministrów Republiki Białoruś z dnia 20 października 2003 r. (dalej – Zasady przyznawania licencji prawniczych)⁷. Zgodnie z ww. aktem prawnym licencja na świadczenie usług prawnych może być wydana:

- osobie prawnej – rezydentowi Republiki Białoruś, która zatrudnia co najmniej dwóch prawników posiadających świadectwa o atestacji prawnika,
- przedsiębiorcy indywidualnemu – obywatelowi Republiki Białoruś, który posiada świadectwo o atestacji prawnika.

Zatem niezbędnym warunkiem przyznania licencji prawniczej jest posiadanie świadectwa o atestacji prawnika. Świadectwo o atestacji prawnika jest dokumentem wydawanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, potwierdzającym, że jego właściciel posiada wiedzę i doświadczenie zawodowe

---

⁴ Odpowiedzialność karną za prowadzenie działalności adwokackiej lub świadczenie usług prawnych bez licencji Ministerstwa Sprawiedliwości przewiduje art. 233 Kodeksu karnego Republiki Białoruś, zgodnie z którym, działalność przedsiębiorcza, prowadzona bez rejestracji państwowej lub bez specjalnego zezwolenia (licencji), gdy takie zezwolenie (licencja) jest wymagane (sprzeczna z prawem działalność przedsiębiorcza, związana z otrzymaniem dochodu w dużych ilościach) – zagrożona jest karą pieniężną lub pozbawieniem prawa zajmowania odpowiednich stanowisk czy prowadzenia pewnej działalności lub aresztem na okres do sześciu miesięcy lub ograniczeniem wolności na okres do dwóch lat lub pozbawieniem wolności na okres do trzech lat. Ustęp 2 tego artykułu przewiduje odpowiedzialność, jeżeli z takiej działalności otrzymano dochód w bardzo dużych rozmiarach⁴ lub przestępstwo zostało popełnione przez osobę, która wcześniej była już skazana za popełnienie takiego przestępstwa – w takich przypadkach grozi kara ograniczenia wolności na okres do lat pięciu lub pozbawienia wolności na okres od dwóch do pięciu lat z pozbawieniem prawa zajmowania odpowiednich stanowisk czy prowadzenia pewnej działalności lub bez takiego pozbawienia. Natomiast, jeżeli taki czyn został popełniony przez zorganizowaną grupę – to jak przewiduje ust. 3 - za jego popełnienie grozi kara pozbawienia wolności od dwóch do siedmiu lat wraz z przepadkiem całego mienia lub bez przepadku z pozbawieniem prawa zajmowania niektórych stanowisk czy prowadzenia niektórych rodzajów działalności. Dochód w dużych rozmiarach – zgodnie z uwagą do art. 233 Kodeksu karnego Republiki Białoruś stanowi kwota przewyższająca dwieście pięćdziesiąt razy rozmiar wielkości podstawowej. Dochód w bardzo dużych rozmiarach – zgodnie z uwagą do art. 233 Kodeksu karnego Republiki Białoruś to kwota przewyższająca tysiąc razy rozmiar wielkości podstawowej. Przy tym dochód w rozumieniu kodeksu karnego rozumiany jest jako przychód bez poniesionych kosztów działalności. (*Уголовный кодекс Республики Беларусь от 9 июля 1999 г. № 275-3, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 1999, № 76*). Wielkość podstawowa – zgodnie z Postanowieniem Rady Ministrów Republiki Białoruś z dnia 02 listopada 2007 r. nr 1446 – wynosi 35 000 rubli białoruskich (*Постановление Совета Министров от 02 ноября 2007 г. № 1446 об установлении размера базовой величины «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2007, № 266, с. 32*).

⁵ Zob. art. 46 oraz art. 75 polskiej ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2007, nr 155, poz. 1095), zawierające wykazy rodzajów działalności gospodarczej, w celu wykonywania których niezbędne jest uzyskanie zezwolenia bądź koncesji.

⁶ *Положение о лицензировании отдельных видов деятельности, Утверждено Декретом Президента Республики Беларусь от 14 июля 2003 г. № 17 «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2003, № 79, с.10-19.*

⁷ *Положение о лицензировании деятельности по оказанию юридических услуг, Утверждено Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 20 октября 2003 г. № 1363, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2003, № 121, с. 35-45.*

niezbędne w celu świadczenia usług prawnych⁸. Ubiegający się o otrzymanie świadectwa powinien spełniać łącznie następujące wymogi: posiadać obywatelstwo Republiki Białoruś, wyższe wykształcenie prawnicze oraz co najmniej trzyletnie doświadczenie pracy w zawodzie prawnika po ukończeniu studiów prawniczych. Świadectwo o atestacji prawnika nie może być wydane osobie, która: została ubezwłasnowolniona częściowo lub całkowicie, popełniła przestępstwo umyślne, w okresie trzech lat przed złożeniem wniosku o wydanie licencji była zwolniona z pracy w organach ochrony prawnej, sądowych lub innych organach za działania zawinione, w okresie jednego roku przed złożeniem wniosku o wydanie świadectwa w jej sprawie została uchwalona decyzja o anulowaniu świadectwa o atestacji prawnika. Świadectwa nie można uzyskać również w okresie jednego roku przed złożeniem wniosku o wydanie decyzji o anulowaniu licencji na prowadzenie działalności adwokackiej, działalności polegającej na świadczeniu usług prawnych lub prywatnej działalności notarialnej.

Świadectwo jest wydawane przez Komisję Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Białoruś w sprawach wydawania świadectw o atestacji prawnika, którą powołuje Minister Sprawiedliwości. Przewodniczącym Komisji Atestacyjnej jest zastępca Ministra Sprawiedliwości. Do kompetencji Komisji Atestacyjnej należy: rozpoznanie wniosków o wydanie (przedłużenie ważności) świadectw o atestacji prawnika, podjęcie decyzji w sprawie dopuszczenia kandydata do złożenia egzaminu lub o odmowie dopuszczenia, przeprowadzenie egzaminu dla wnioskujących o otrzymanie świadectwa, podjęcie decyzji w sprawie wydania lub o odmowie wydania świadectwa, rozpoznanie sprawy o naruszenie ustawodawstwa Republiki Białoruś przez posiadacza świadectwa, podjęcie decyzji o upomnieniu posiadacza świadectwa, podjęcie decyzji o przedłużeniu terminu ważności świadectwa, podjęcie decyzji o anulowaniu świadectwa, rozwiązanie innych kwestii wynikłych podczas złożenia egzaminu a także w toku prowadzenia działalności polegającej na świadczeniu usług prawnych.

Komisja Atestacyjna odmawia wydania świadectwa o atestacji prawnika, jeżeli kandydat nie spełnia wymogów formalnych lub nie zdał egzaminu. Komisja podejmuje decyzję o wydaniu świadectwa po przeprowadzeniu egzaminu, który składa się z części pisemnej i ustnej⁹. Świadectwo jest wydawane na okres pięciu lat. W przypadkach określonych w prawie świadectwo o atestacji prawnika może wygasnąć lub zostać anulowane¹⁰.

---

⁸ Tryb wydawania świadectw o atestacji prawnika uregulowany jest w Instrukcji o trybie wydawania świadectw o atestacji prawnika zatwierdzonej Postanowieniem Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Białoruś z dnia 29 października 2003 r. nr 26 (dalej – Instrukcja o trybie wydawania świadectw) – *(Инструкция о порядке выдачи свидетельств об аттестации юриста, Утверждено Постановлением Министерства юстиции Республики Беларусь от 29 октября 2003 г. № 26, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2003, № 124, с. 60-65).*

⁹ Zakres egzaminu, a także testy i warianty prawidłowych odpowiedzi są wypracowywane przez Komisję Atestacyjną i zatwierdzane przez Przewodniczącego Komisji. Kandydat, który udzielił prawidłowych odpowiedzi co najmniej na 80 % wszystkich pytań w teście przechodzi do kolejnego etapu egzaminu – części ustnej. Odpowiedź na każde pytanie ustnej części egzaminu ocenia się jako „prawidłową” lub „nieprawidłową”. Zadawane są pytania mieszczące się w zakresie programu egzaminu. Podczas przeprowadzenia egzaminu kandydatowi zabrania się korzystania z tekstów aktów prawnych, literatury, środków komunikacji czy porozumiewania się z innymi kandydatami. Jeżeli egzamin został złożony pomyślnie, to w terminie 15 dni kandydat otrzymuje świadectwo. O rezultacie egzaminu Komisja Atestacyjna podejmuje decyzję o wydaniu świadectwa o atestacji prawnika lub o odmowie jego wydania.

¹⁰ Świadectwo wygasa w następujących przypadkach: upływu terminu, na który zostało wydane, złożenia przez jego posiadacza podania o zaprzestaniu jego korzystania z niego, uznania jego posiadacza za ubezwłasnowolnionego częściowo lub całkowicie, anulowania ważności licencji na prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług prawnych, anulowaniu świadectwa na podstawie decyzji Komisji Atestacyjnej. Świadectwo może być anulowane na podstawie decyzji Komisji Atestacyjnej w przypadkach, jeżeli: zostało ono wydane na podstawie nierzetelnych informacji podanych przez kandydata, osoba, której zostało wydane świadectwo w terminie sześciu miesięcy z dnia podjęcia decyzji o jego wydaniu nie zwróciła się w celu jego otrzymania, organ właściwy ustalił fakt naruszenia przez posiadacza świadectwa ustawodawstwa regulującego świadczenie usług prawnych, posiadacz świadectwa naruszył Zasady etyki zawodowej osób prowadzących działalność polegającą na świadczeniu usług prawnych – *(Инструкция о порядке выдачи свидетельств об аттестации юриста, Утверждено Постановлением Министерства юстиции Республики Беларусь от 29 октября 2003 г. № 26, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь», 2003, № 124, с. 62-65).*

Osoby pragnące otrzymać licencję prawniczą składają odpowiednie podanie wraz z dokumentami potwierdzającymi prawo do jej otrzymania do Ministerstwa Sprawiedliwości, które w celu rozpoznania takich podań powołuje Komisję do spraw wydania licencji na prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług prawnych¹¹. Decyzję o wydaniu licencji lub o odmowie jej wydania podejmuje kolegium Ministerstwa Sprawiedliwości na podstawie opinii ww. komisji. Licencja wydawana jest na okres pięciu lat i działa na całym terytorium Republiki Białoruś. Po otrzymaniu licencji prawniczej jej posiadacz podlega stałej kontroli prowadzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Zasady przyznawania licencji prawniczych zawierają przesłanki uniemożliwiające przyznanie licencji. W szczególności przedsiębiorca-osoba fizyczna nie może otrzymać licencji, jeżeli: został on ubezwłasnowolniony częściowo lub całkowicie, popełnił przestępstwo umyślne za które skazanie nie uległo zatarciu, w okresie trzech lat przed złożeniem wniosku o wydanie licencji został on zwolniony z pracy w organach ochrony prawnej, sądowych lub innych za działania zawinione, w okresie jednego roku przed złożeniem wniosku o wydanie licencji w stosunku do niego była podjęta decyzja o anulowaniu licencji na prowadzenie działalności adwokackiej, działalności polegającej na świadczeniu usług prawnych lub prywatnej działalności notarialnej. Osobie prawnej nie może być przyznana licencja, jeżeli jej kierownik lub pracownik, posiadający świadectwo o atestacji prawnika: został ubezwłasnowolniony częściowo lub całkowicie, popełnił przestępstwo umyślne, za które skazanie nie uległo zatarciu, w okresie trzech lat przed złożeniem wniosku o wydanie licencji został zwolniony z pracy w organach ochrony prawnej, sądowych lub innych w związku z popełnieniem wykroczenia dyscyplinarnego, w okresie jednego roku przed złożeniem wniosku o wydanie licencji w stosunku do niego została podjęta decyzja o anulowaniu licencji na prowadzenie działalności adwokackiej, działalności polegającej na świadczeniu usług prawnych lub prywatnej działalności notarialnej.

Przedsiębiorca-osoba fizyczna posiadający licencję powinien także posiadać świadectwo o atestacji prawnika, a osoba prawna powinna zapewniać świadczenie usług prawnych wyłącznie przez osoby posiadające świadectwa o atestacji, a także dbać o przestrzeganie przez swych pracowników zasad etyki zawodowej dla osób świadczących usługi prawne, które są zatwierdzane przez Ministerstwo Sprawiedliwości¹².

Należy także wspomnieć, iż do rodzajów działalności, których wykonywanie jest możliwe tylko po otrzymaniu odpowiedniej licencji, zalicza się również wykonywanie zawodu adwokata. Otóż osoba, która spełnia wszystkie przesłanki ustawowe przewidziane dla osób pragnących wykonywać ten zawód, łącznie ze złożeniem egzaminu adwokackiego, powinna otrzymać licencję na wykonywanie zawodu adwokata wydawaną przez Ministerstwo Sprawiedliwości¹³.

Rozwiązania prawne w każdym z systemów mogą się różnić w zależności od tradycji, uwarunkowań politycznych, innych czynników. Jednakże celem każdej instytucji prawnej jest uregulowanie tej lub innej sfery życia społecznego. W przypadku pomocy prawnej, nadrzędnym celem

---

¹¹ Tryb powołania i działalności tej komisji przewidziany jest w Zasadach o komisji w sprawach wydania licencji na prowadzenie działalności ze świadczenia usług prawnych zatwierdzonych Postanowieniem Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Białoruś – Instrukcja dnia 29 października 2003 r. nr 26 (*Положение о комиссии по вопросам выдачи лицензии на осуществление деятельности по оказанию юридических услуг с указанием составляющей лицензируемый вид деятельности услуги – юридические услуги, Утверждено Постановлением Министерства юстиции Республики Беларусь от 29 октября 2003 г. № 26, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь»*, 2003, № 124, с. 66).

¹² Obecnie obowiązują Zasady etyki zawodowej osób prowadzących działalność polegającą na świadczeniu usług prawnych zatwierdzone Postanowieniem Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 9 kwietnia 2000 r. nr 6 (*Правила профессиональной этики лиц, осуществляющих деятельность по оказанию юридических услуг, Утверждены Постановлением Министерства юстиции Республики Беларусь от 9 апреля 2000 г. № 6, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь»*, 2000, № 48).

¹³ Zasady wydawania licencji na wykonywanie zawodu adwokata, zatwierdzone Postanowieniem Rady Ministrów Republiki Białoruś z dnia 20 października 2003 r. (*Положение о лицензировании адвокатской деятельности, Утверждено Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 20 октября 2003 г. № 1363, «Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь»*, 2003, № 124).

odpowiednich regulacji jest zapewnienie bezpieczeństwa obrotu prawnego poprzez powierzenie jej świadczenia osobom odpowiednio do tego przygotowanym (posiadającym wykształcenie, praktyczne nawyki wykonywania zawodu, cechy moralne i in.). Białoruski model pomocy prawnej na swój sposób na pewno spełnia tę funkcję. Jednakże może budzić wątpliwości całkowite podporządkowanie instytucji pomocy prawnej Ministerstwu Sprawiedliwości. Powstaje pytanie, czy takie rozwiązanie sprzyja realizacji innych zadań stawianych przed pomocą prawną? W szczególności zapewnienie realizacji prawa osoby do sądu?

Niezależność prawnika świadczącego pomoc prawną od organów państwowych jest podstawową przesłanką należytej ochrony praw jednostki, interesy której często mogą być sprzeczne z interesem tych organów. Tendencja do podporządkowania instytucji pomocy prawnej przez aparat państwowy jest raczej tendencją właściwą dla władzy niecechującej się tradycjami demokratycznymi. Dlatego też niezależność prawnika świadczącego pomoc prawną w państwie demokratycznym jest tak samo ważna jak niezależność sędziowska.

Opracowany na początku 2007 r. przez Ministerstwo Sprawiedliwości RP projekt ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych¹⁴ proponuje wprowadzenie w polskim systemie prawnym instytucji licencji prawniczych. Projekt przewiduje, że pomoc prawna będzie świadczona przez adwokatów, radców prawnych oraz prawników posiadających licencje prawniczą wydaną przez Prawnicy Komisję Licencyjną powoływaną przez Ministra Sprawiedliwości¹⁵. Cechą wspólną białoruskich regulacji o licencjach prawniczych oraz polskiego projektu ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych jest niewątpliwie tendencja do podporządkowania instytucji pomocy prawnej organom państwowym w osobie Ministra Sprawiedliwości. Zarówno projekt ustawy, jak i przedstawione wyżej regulacje białoruskie przewidują wydawanie licencji prawniczych przez komisje powoływane przez Ministra Sprawiedliwości (por. art. 6 polskiego projektu oraz pkt. 9 białoruskich Zasad przyznawania licencji prawniczych z dnia 20 października 2003 r.), pociąganie prawników posiadających licencje do odpowiedzialności przed tą komisją ministerstwa (por. art. 24-27 polskiego projektu oraz pkt. 49 białoruskiej Instrukcji o trybie wydawania świadectw atestacji prawnika z dnia 29 października 2003 r.), a także zasadę, wedle której organem wyższego stopnia w stosunku do komisji jest Minister Sprawiedliwości (por. art. 10 polskiego projektu oraz pkt. 2 Zasad przyznawania licencji prawniczych z dnia 20 października 2003 r.). W związku z tym przyjrzenie się funkcjonowaniu instytucji licencji prawniczych na Białorusi oraz prześledzenie istnienia wspólnych cech pomiędzy rozwiązaniami białoruskimi oraz regulacjami zawartymi w projekcie ustawy o licencjach prawniczych, powinno ułatwić podjęcie decyzji co do możliwości istnienia tej instytucji w polskim systemie prawnym. Dodajmy, instytucji, która przewiduje faktyczne uzależnienie prawników świadczących pomoc prawną na podstawie licencji od organów władzy państwowej.

---

¹⁴ Tekst projektu ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych (wraz z uzasadnieniem) jest dostępny także na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości: <http://www.ms.gov.pl/projekty/projekty.php>

¹⁵ Analizę projektu ustawy Ministerstwa Sprawiedliwości o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych zob.: J. Agacka-Indecka, „Nowa Adwokatura...” i licencje prawnicze. *Relacja z seminarium o dostępie do zawodów prawniczych w Polsce*, „Palestra”, nr 3-4, s. 83; P. Senddecki, *Przeciw szkodliwym pomysłom*, „Palestra”, nr 3-4, s. 87; M. Kożuch, *Uwagi do projektu ustawy o licencjach prawniczych*, „Palestra”, 2007, nr 3-4, s. 95; A. Zwara, *Ustawa o licencjach prawniczych*, „Palestra”, nr 5-6, 2007, s. 125.